

การวิจัย

บทบาทใหม่ของนักบริหารการศึกษา

● อมรชัย ตันติเมธ

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารศึกษานั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของนักบริหารการศึกษาเป็นสำคัญ นักวิชาการจำนวนมากได้พยายามศึกษาและค้นคว้าเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งบทบาทที่เหมาะสมของนักบริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ นับตั้งแต่ครูใหญ่โรงเรียนประชาบาลขึ้นไปจนถึงนักบริหารการศึกษาระดับประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่างานค้นคว้าและการศึกษาดังกล่าวนี้นั้น มักจะเน้นในด้านคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษา บทบาทอันเกี่ยวเนื่องกับงานในหน้าที่รับผิดชอบของนักบริหารการศึกษา วิธีการบริหารการศึกษานักบริหารการศึกษาดลอดจนพฤติกรรมของนักบริหารการศึกษา เป็นต้น

บทบาทอันสำคัญยิ่งอันหนึ่งของนักบริหารการศึกษาที่นักวิชาการรวมทั้งนักบริหารการศึกษาเองมักจะมองข้ามไปก็คือ “การวิจัย” เมื่อกล่าวเช่นนั้น คำถามที่ติดตามมาก็คือทำไม? ทำไมการวิจัยจึงได้เป็นบทบาทอันสำคัญของนักบริหารการศึกษา การวิจัยเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษายังไง? และแท้ที่จริงแล้วการวิจัยคืออะไร? คำตอบของคำถามดังกล่าวนี้เป็นประเด็นสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าเหตุใด “การวิจัย” จึงเป็นบทบาทใหม่ของนักบริหารการศึกษา

การวิจัยคืออะไร

ถ้าพิจารณากันโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว จะพบว่ามนุษย์ได้พยายามที่จะใช้เครื่องมือหลายประการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่ก็เป็นเครื่องมือที่เคยใช้ได้ผลมาแล้วในอดีต มนุษย์จึงได้นำมาใช้แก้ปัญหาโดยแนวความคิดที่ว่า เมื่อเครื่องมือดังกล่าวเคยใช้แก้ปัญหาได้ในอดีต ก็ควรที่จะใช้แก้ปัญหาต่อไปในอนาคตได้เช่นเดียวกัน โดยทั่วไปก็มักจะไม

ค่อยมีใครสนใจในข้อมูลเบื้องต้น ว่าเครื่องมือดังกล่าวนั้นมาได้อย่างไร มีส่วนประกอบหรือเหตุผลแวดล้อมอย่างไร เป็นต้นว่าคนทั่วไปอาจจะยอมรับเอาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างตื้นเขินภาพ หรือยอมทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาด้วยความเชื่อมั่น โดยไม่ต้องสนใจกับเหตุผลของที่มาซึ่งวัฒนธรรมหรือคำสั่งนั้น แต่อย่างไรก็ตามในชีวิตประจำวัน ปัญหาที่เกิดขึ้นหาได้แก้ไขได้ทุกอย่างโดยการใช่เครื่องมือที่มีมาแต่อดีตเสมอไปไม่ เพราะสภาพแวดล้อมตลอดจนส่วนประกอบต่าง ๆ มักจะเปลี่ยนแปลงไป การพยายามหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหาโดยวิธีการค้นหาเหตุผลตามวิถีทางวิทยาศาสตร์ก็คือที่มาของ “การวิจัย” นั่นเอง

ความหมาย

การวิจัยมีความหมาย หรือคำนิยามมากมาย โดยพอที่จะประมวลได้ ดังนี้

1. การวิจัย คือการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบคอบและมีเหตุผล เพื่อการค้นหาคำจริงหรือหลักการ

2. การวิจัย คือวิธีการศึกษาปัญหา ซึ่งใช้วิธีการแก้ปัญหา โดยอาศัยความจริงซึ่งอาจได้มาจากบทความ ความคิดเห็น บันทึก รายงาน ผลการทดสอบ แบบสอบถาม ข้อมูลจากการทดลอง ฯลฯ วัตถุประสงค์ของการ

วิจัยก็เพื่อสร้างและ/หรือรับรองหลักการและพัฒนาวิธีการ

3. การวิจัย คือกระบวนการที่มุ่งไปสู่การแก้ปัญหาโดยการรวบรวมข้อมูล โดยมีการวางแผนไว้อย่างดี และมีระบบและระเบียบในการวิเคราะห์และแปลความข้อมูล

4. การวิจัย คือการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีระเบียบแล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบหรือตีความหมาย ตลอดจนเหตุผลแห่งความเป็นมาของข้อมูลและทำการสรุปอย่างมีระบบระเบียบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์

5. การวิจัย คือ การนำระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการค้นหาข้อเท็จจริงซึ่งช่วยในการพัฒนาแนวความคิดและทฤษฎีทางวิชาการ หรือค้นหาข้อมูลเหตุแห่งปัญหาเพื่อให้สามารถประยุกต์หลักวิชาการและประสบการณ์กำหนดเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากความหมายของการวิจัยที่ประมวลมานี้ จะเห็นได้ว่าได้มีนักวิชาการเป็นจำนวนมากได้พยายามให้ความหมายไว้แตกต่างกัน และมีขอบเขตที่กว้างขวาง แต่ในขณะเดียวกันก็มีส่วนที่คล้ายคลึงและร่วมกันอยู่หลายประการ

นอกจากนี้ นักวิชาการยังได้กล่าวถึงลักษณะอันสำคัญของการวิจัยไว้หลายประ-

การซึ่งสามารถที่จะนำมากล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. การวิจัย เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับงานริเริ่ม
2. การวิจัย ต้องอาศัยจิตใจและทัศนคติที่อยากรู้อยากเห็น
3. การวิจัย ต้องการความจริงใจและความใจกว้าง
4. การวิจัย ต้องอาศัยสมมติฐานที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างต้องเป็นไปตามกฎและระเบียบ
5. การวิจัย ต้องมีการสังเกตเป็นเบื้องต้น
6. การวิจัย เป็นการศึกษาในเรื่องเหตุและผล
7. การวิจัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะค้นพบทฤษฎีและการลงความเห็นสรุปเป็นหลัก
8. การวิจัย ต้องมีการวางแผนทีละขั้นในการรวบรวมและประเมินผลข้อมูล
9. การวิจัย ต้องมีการจัดและสรุปข้อมูลที่รวบรวมได้

การวิจัยในปัจจุบันถือว่า วิธีการหาความรู้โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการที่น่าเชื่อถือมากที่สุด การวิจัยมักยึดถือและปฏิบัติตามลำดับขั้นของขบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ดังนั้นการวิจัยจึงมีลักษณะดังนี้คือ

1. กระบวนการวิจัยจะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่หรือข้อมูลที่มีอยู่แล้วนำมาใช้เพื่อจุดประสงค์ใหม่ แตกต่างไปจากจุดประสงค์เดิมของแหล่งข้อมูล
2. การวิจัยมักเป็นการแก้ปัญหาหรือเป็นการตรวจสอบสมมติฐาน โดยทั่วไปแล้วการวิจัยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุและผล
3. การวิจัยส่วนใหญ่จะมีการวางแผนด้วยความระมัดระวังและมีระบบ โดยอาศัยหลักของการวิเคราะห์ในเชิงของเหตุและผล
4. การวิจัยมุ่งหมายที่จะหาข้อเท็จจริงเพื่อพัฒนาทฤษฎี กฎ และหลักการ เพื่อประโยชน์ในการทำนายหรือสรุปครอบคลุมไปยังเรื่องอื่น ๆ
5. การวิจัยต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือรอบรู้ในเรื่องที่จะวิจัย ถ้าผู้วิจัยยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิจัยก็ต้องทำการค้นคว้าและศึกษาจนสามารถมีความคิดที่แจ่มแจ้งในเรื่องดังกล่าว เพราะการวิเคราะห์หรือประเมินผลการวิจัยนั้น จะต้องมีความรู้เป็นอย่างดีในเรื่องที่ทำการวิจัย
6. การวิจัยจะต้องมีการสังเกต บันทึก และรายงานปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียดรอบคอบ และถูกต้องแม่นยำ การวิจัยต้องอาศัยข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

7. การวิจัยนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ใช้เหตุผลโดยตั้งอยู่บนรากฐานของตรรกวิทยา การสรุปผลหรือสรุปข้อมูลต้องปราศจากซึ่งอคติใด ๆ เป็นการเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมา

8. การวิจัยต้องอาศัยความอดทนและพากเพียรของผู้วิจัย โดยเฉพาะในการติดตามรวบรวมข้อมูล การสังเกต ฯลฯ

9. การวิจัยต้องอาศัยความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวของผู้วิจัย โดยเฉพาะการวิจัยทางสังคมศึกษา หรือทางการศึกษา ซึ่งต้องติดต่อกับหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

10. การวิจัยต้องมีการบันทึกและรายงานผลอย่างละเอียด เพราะบางครั้งสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ในขณะที่ทำการวิจัยอาจเกิดประโยชน์ได้ในภายหลังได้

ประเภทของการวิจัย

การวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางการศึกษาสามารถแบ่งตามลักษณะเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิจัยพื้นฐาน หรือการวิจัยบริสุทธิ์ เป็นการวิจัยค้นคว้า เพื่อที่จะรู้หรือเพิ่มพูนวิทยาการให้กว้างขวางหรือลึกซึ้งยิ่งขึ้น อาจ

กล่าวได้ว่าจุดมุ่งหมายของการวิจัยแขนงนี้ก็เพื่อต้องการให้ได้มาซึ่งวิทยาการที่สมบูรณ์ซึ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยมิได้มุ่งเพื่อที่จะนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ หากแต่มุ่งที่จะนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักการหรือทฤษฎีให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์ในอันที่จะใช้วิทยาการให้มีผลประโยชน์ในการปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โดยตรงนั่นเอง

การแบ่งประเภทของการวิจัยอาจสามารถแบ่งได้อีกลักษณะหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้คือ

1. การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะอย่าง เช่น การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการบริหารของสถาบันการศึกษาเฉพาะแห่ง เป็นต้น

2. การวิจัยเพื่อพัฒนาทฤษฎี เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาหลักการ เป็นการวิจัยเพื่อสร้างหลักการหรือทฤษฎีที่สามารถนำไปใช้ได้

3. การวิจัยเพื่อการทดสอบทฤษฎีเป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง หรือความเป็นไปได้ของหลักการหรือทฤษฎีที่นักวิชาการสร้างขึ้น

นอกจากนี้ นักวิชาการยังได้แบ่งประเภทของการวิจัยตามลักษณะวิธีการวิจัยออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
2. การวิจัยเชิงสำรวจ
3. การวิจัยเชิงทดลอง
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ลำดับขั้นตอนการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยนั้น โดยปกติแล้ว ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ดังนี้คือ

1. พิจารณาเลือกเรื่องที่จะทำการวิจัย เป็นการพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย ตลอดจนพิจารณาว่าเรื่องที่จะทำการวิจัยนั้นจะให้ความจริงที่ยังมิได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างไรบ้าง หรือจะอำนวยความสะดวกอย่างไรได้บ้าง ฯลฯ

2. พิจารณาและสร้างความเข้าใจในปัญหาที่จะทำการวิจัยภายหลังจากตกลงใจเลือกเรื่องที่จะทำการวิจัยได้แล้ว ในขั้นนี้จะต้องพิจารณาและศึกษาให้เข้าใจในปัญหาของเรื่องที่จะทำการวิจัยให้ชัดเจน โดยการพิจารณาลักษณะและขอบเขตของปัญหาว่าเป็นอย่างไร ปัญหาที่ทำการวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง ปัญหาที่ทำการวิจัยนี้มีใครเคยทำการวิจัยมาก่อนหรือไม่ ถ้ามีผลเป็น

เช่นไร นอกจากนี้เพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะทำการวิจัยให้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ก็สามารถที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจจากการอ่านหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. ก่อตั้งรูปปัญหา เป็นการตั้งคำถามเพื่อการวิจัยในการตั้งคำถามนี้ ผู้วิจัยควรคำนึงถึง

- 3.1 ลักษณะที่น่าสนใจของคำถามที่มีต่อเรื่องที่กำลังทำการวิจัย

- 3.2 ความสัมพันธ์ของคำถามกับข้อมูลที่รวบรวมมาได้ในตอนแรก ๆ

- 3.3 ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เกี่ยวกับคำถามที่ตั้งขึ้น

- 3.4 หลักการและทฤษฎีที่เป็นประโยชน์ต่อการตอบคำถามที่ตั้งขึ้น

4. ตั้งสมมติฐานเป็นการวางแนวทางที่จะทำการวิจัยในหัวข้อเรื่องที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ว่า สมมติฐานเป็นการคาดคะเนอย่างมีเหตุผล หรือเป็นการสรุปที่ตั้งไว้ชั่วคราวเพื่อนำไปสู่การค้นคว้าต่อไป

5. พิจารณาเลือกข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยในการพิจารณาคัดเลือกข้อมูลนี้ ควรพิจารณาเก็บเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นเท่านั้น ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงแหล่งที่

จะเก็บข้อมูล ความสะดวก ความร่วมมือ ตลอดจนความสามารถที่จะได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านั้นได้

6. รวบรวมข้อมูล ในการรวบรวมข้อมูล อาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การค้นคว้าจากเอกสาร การทดลอง การสำรวจ การศึกษาเฉพาะกรณี ฯลฯ

7. จำแนกข้อมูลเพื่อการเตรียมการวิเคราะห์ เป็นการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อสอดคล้องกับแนวทางที่ได้กำหนดไว้ การจำแนกข้อมูลอาจกระทำได้โดยการจัดอันดับ แจกแจงความถี่ จัดตาราง ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นกรรมวิธีทางสถิติ เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์

8. วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เตรียมไว้แล้วและแปลความหมายตามผลที่วิเคราะห์ได้ ซึ่งนับเป็นขั้นสำคัญมากในกระบวนการวิจัย ทั้งนี้ในการแปลความหมายยังต้องอาศัยนักวิจัยที่มีความรอบรู้ มีประสบการณ์ ฯลฯ จึงจะได้ผลดีเท่าที่ควร

9. จัดเตรียมผลการวิจัยและรายงาน เป็นการพิจารณาวิธีการในการที่จะแสดงผลการวิจัย หรือเผยแพร่ผลงานวิจัยที่ทำสำเร็จ โดยเลือกวิธีการที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ให้มากที่สุด

การวิจัยกับการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาเป็นทั้ง “ศิลป์” และ “ศาสตร์” ในส่วนที่เป็น “ศิลป์” นั้น หมายถึง ทักษะและวิธีการที่ผู้บริหารการศึกษาบริหารงานโดยอาศัยบุคลิกลักษณะความสามารถพิเศษ ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้ส่วนตัว ในส่วนที่เป็น “ศาสตร์” นั้น หมายถึง หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้บริหารการศึกษาสามารถที่จะศึกษาและค้นคว้า ตลอดจนสามารถวิจัยเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาได้ ความสัมพันธ์ของการวิจัยกับการบริหารการศึกษาเกิดขึ้นตรงนี้เอง โดยเหตุที่หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไม่ได้ตั้งขึ้นมาอย่างเลื่อนลอย หากแต่มาจากผลการวิจัย ซึ่งประมวลมาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาจากการปฏิบัติ แล้วนำมาวิเคราะห์จัดหาหมวดหมู่และตั้งเป็นทฤษฎีขึ้น พร้อมด้วยเหตุผลสนับสนุนอย่างแน่นแฟ้น จึงเป็นที่น่าสังเกตได้ว่าหลักการและทฤษฎีบริหารการศึกษาอาศัยผลของการวิจัย และการวิจัยเองก็ต้องยึดหลักการพื้นฐานทางการบริหารการศึกษา ตลอดจนข้อมูลในการปฏิบัติการบริหารการศึกษา เพื่อการค้นคว้าและแก้ปัญหาต่อไป

อาจกล่าวได้ว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือของการบริหารการศึกษา การวิจัยช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและแนวความคิดมาประกอบการพิจารณา

กำหนดนโยบายการบริหาร การวางโครงการ และแผนงานให้ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วและประหยัด

การที่ต้องมีการวิจัยทางบริหารการศึกษา

เนื่องจากการจัดการศึกษาถือได้ว่าเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องจัดให้มีขึ้นภายในประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพดี เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลของการลงทุนที่เป็นประโยชน์ด้านอื่นอีกต่อไป

โดยทั่วไปแล้ว กระบวนการหรือขั้นตอนในการบริหารกิจการต่าง ๆ เกือบทุกประเภท จะมีกระบวนการและขั้นตอนที่คล้ายคลึงกัน อาทิเช่น การวางแผน การจัดองค์การหรือหน่วยงาน การจัดวางตำแหน่งบุคลากร การตัดสินใจสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดทำงบประมาณ เป็นต้น จะต่างกันก็ในเรื่องวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในกิจการแต่ละประเภทเท่านั้น

การบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกัน นับได้ว่ามีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากกิจกรรมการบริหารอื่น เพราะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน และสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านสังคม การเมือง และ

เศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระบบระเบียบ และไม่เป็นระบบระเบียบ

การบริหารการศึกษามีลักษณะเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างมีลักษณะพิเศษกว่ากระบวนการอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการให้แก่บุคคลจำนวนมาก เพื่อที่จะพัฒนาบุคคลต่าง ๆ เหล่านั้นในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ระบบในการจัดก็ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ หลายประการ ผลที่จะเกิดขึ้นก็มีระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งจัดหรือคาดคะเนได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุก ๆ กระบวนการและทุก ๆ ขั้นตอนของการบริหารการศึกษาจะต้องมีการวิจัย ด้วยเหตุนี้การวิจัยจึงมีบทบาทอันสำคัญยิ่งต่อการบริหารการศึกษา ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

1. ถ้ามองการบริหารการศึกษาในรูปของการแก้ปัญหาที่ต้องอาศัยการแก้ปัญหาด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์ การวิจัยเป็นกิจกรรมเพื่อมุ่งแก้ปัญหาต่าง ๆ จึงมองเห็นได้ชัดว่า การวิจัยเป็นเครื่องมือหรือวิธีการสำหรับแก้ปัญหาทางการบริหารด้วยวิธีการเชิงวิทยาศาสตร์

2. ในการบริหารการศึกษา ย่อมมีกระบวนการของการบริหาร เช่น การวางแผน

การจัดการ การกำหนดบุคลากร ไปจนถึงการจัดทำงบประมาณตามกระบวนการของ Luther Gulick ซึ่งเรารู้จักกันดีที่เรียกว่า POSDCORB ทุกกระบวนการจำเป็นต้องอาศัยข้อมูล (data) และสารสนเทศ (Information) เพื่อตัดสินใจ งานวิจัยสามารถให้รายละเอียดเหล่านี้ได้ เพราะการวิจัยเป็นเรื่องของการเก็บข้อมูล และการใช้ข้อมูลเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าว

3. การตัดสินใจในการบริหารการศึกษา ทุกด้าน ต้องอาศัยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล (logical analysis) การวิจัยเป็นกิจกรรมที่ใช้วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล จึงมีบทบาทช่วยในการตัดสินใจในการบริหารให้ถูกต้อง

4. ในการบริหารการศึกษา จำต้องอาศัยทฤษฎีและหลักการ ดังกล่าวตั้งแต่ต้นมาแล้ว การวิจัยเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทฤษฎีและการค้นหาหลักการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก

5. ในการบริหารการศึกษา จำเป็นต้องมีการประเมินผลโดยการทดสอบต่าง ๆ การวิจัยจะช่วยให้การประเมินผลของการบริหารการศึกษาให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

6. ในการบริหาร จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่เสมอ ต้องอาศัยความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ การวิจัยก็เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานที่ริเริ่มใหม่ ๆ (Original work)

จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างงานบริหารการศึกษาในด้านนี้

7. การบริหารการศึกษา เป็นการแสวงหา (discovery) และระเบียบเพื่อสรุปเป็นหลัก จึงต้องอาศัยเทคนิคของการวิจัย

8. ในการบริหารการศึกษา ต้องยึดหลักเหตุและผล (cause and effect) จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการของการวิจัย

9. ภารกิจของการบริหารการศึกษาซึ่งประกอบด้วยงานบริหาร 4 ด้าน คือการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารและสถานที่ แต่ละภารกิจต้องอาศัยการวิจัยและงานที่ได้จากการวิจัยเกือบทั้งสิ้น

ปัจจุบันการวิจัยที่มีประโยชน์ทางด้านการบริหารการศึกษา คือช่วยให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การประเมินผลที่ถูกต้อง เป็นประโยชน์ในการที่จัดวางแผนงานได้อย่างถูกต้องในโอกาสต่อไป การวิจัยนี้ก็ได้แก่ การวิจัยสถาบัน (Institutional Research) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operations Research) ที่อาศัยการวิเคราะห์เชิงปริมาณเป็นหลักสำคัญ อย่างไรก็ตามการวิจัยสถาบันเท่าที่ทำกันอยู่ในเวลานี้ค่อนข้างอยู่ในวงแคบ คือเป็นการทำเฉพาะ

สถาบันที่อยู่ในระดับสูง คือระดับอุดมศึกษา นั่นเอง และมีข้อที่ตำหนิอีกอย่างว่ายังไม่เป็นที่สนใจทำกันอย่างจริงจังนัก ระบบการจัดทำข้อมูลทางการศึกษายังไม่มีความถูกต้องแน่นอนดีพอ ข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เป็นอยู่สมควรที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด

การวิจัยนี้ น่าจะมีขึ้นอีกประการหนึ่งในการบริหารการศึกษา นั่นก็คือการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) การวิจัยเช่นนี้นับได้ว่ามีประโยชน์เป็นอันมาก สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย โดยพิจารณาว่านโยบายในแต่ละระดับนั้นมีความถูกต้องแน่นอน และเหมาะสมดีพอสำหรับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ว่าเหมาะสมสอดคล้องกับความจริงความเป็นไปได้ เมื่อจัดทำไปแล้วผลที่ได้ออกมานั้นตรงกับวัตถุประสงค์ที่วางเอาไว้หรือไม่

สำหรับในประเทศไทยในเวลานี้ การวิจัยที่จะมารองรับนโยบายในด้านต่าง ๆ ทำกันน้อยมาก หรืออาจจะไม่มีการทำเลยก็อาจจะเป็นไปได้

จุดบกพร่องของการบริหารการศึกษา หรือบริหารกิจการอื่นใดก็ตาม จุดบกพร่องที่สำคัญที่สุดก็คือเรายังขาดการวิจัยในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง ข้อมูลที่เป็นอยู่ไม่ตรงกับความเป็นจริง นโยบายที่มีข้อบกพร่องตั้งแต่

ในตอนแรก ๆ ถึงแม้ว่าจะมีการบริหารที่ดีเพียงใดก็ตาม การที่จะทำให้บรรลุเป็นผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์จึงทำได้ยาก

แม้ว่าการตั้งปัญหาเพื่อการวิจัยจะเป็นเรื่องของทางฝ่ายวิชาการก็ตาม แต่ก็ต้องเป็นงานที่ปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับนักวิจัย การพิจารณาร่วมกันของบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายจะช่วยให้เกิดดุลยพินิจที่ดีในการกำหนดโครงการเพื่อการวิจัย ช่วยให้เห็นเป้าหมายในการทำงานวิจัย และทราบว่าจะต้องใช้ความพยายามและดำเนินการวิจัยในระยะเวลาประมาณเท่าใดจึงจะได้ผลในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

ในส่วนของผู้บริหารนั้นจะต้องตัดสินใจในแง่ของเศรษฐกิจ และความจำเป็นต่อองค์การว่าจะสนับสนุนโครงการวิจัยในปัญหาหนึ่งหรือไม่ และถ้าหากจะส่งเสริมให้มีการวิจัยในสาขานั้น ๆ แล้ว จะมีระยะเวลาเพียงพอให้แก่ นักวิจัยหรือไม่ในการตัดสินใจเศรษฐกิจ และความจำเป็นต่อองค์การ หมายถึง การพิจารณาว่าผลประโยชน์ที่จะต้องเสี่ยงในการวินิจฉัยสั่งการในเรื่องหนึ่งมีมากพอที่จะยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการวิจัย และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่จะต้องวินิจฉัยสั่งการนั้น ๆ มีความสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การเป็นส่วนรวมเป็นอย่างมากหรือไม่ ควรที่ได้มีการพิจารณาถึงปัญหานี้โดยเฉพาะ

งานวิจัยเป็นงานที่ต้องอาศัยผู้บริหารเป็นพลังสำคัญ การสร้างแบบจำลองหรือการวิเคราะห์แบบจำลองเป็นงานทางวิชาการ ซึ่งแม้จะทำได้เลิศเพียงใดก็ไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่า การวิจัยตามโครงการหนึ่ง ๆ นั้น จะมีความสำเร็จจริงได้ ถ้าหากว่าผู้บริหารไม่ให้ความสนับสนุน เพราะความสำเร็จของการวิจัยอยู่ที่การได้นำผลการวิเคราะห์นั้น ๆ มาใช้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในองค์การ เพื่อให้องค์การได้รับผลประโยชน์สูงสุดอย่างแท้จริงนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป จากเหตุผลดังกล่าวมาแล้ว นี้จะเห็นได้ว่า “การวิจัย” เป็นบทบาทอันสำคัญอย่างใหม่ของผู้บริหารการศึกษา ผู้

บริหารจะต้องเป็นผู้ทำการวิจัยเอง หรือเป็นผู้ใช้ผลงานวิจัยทางบริหารการศึกษา หรือแม้แต่เป็นผู้สนับสนุนงานวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้เรามีผลการวิจัยทางการศึกษา รวมทั้งผลการวิจัยทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าวนี้มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการบริหารการศึกษาหรือใช้ในการพัฒนาการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น อันจะเป็นผลทำให้การจัดการศึกษาของประเทศพัฒนาขึ้น ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่นักบริหารการศึกษาจะหันมาสนใจกับบทบาทใหม่ที่สำคัญ ดังกล่าวนี้นี้ จึงเป็นที่คาดหวังได้ว่า “การวิจัย” จะเป็นบทบาทใหม่ที่สำคัญของนักบริหารการศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตอีกด้วย

บรรณานุกรม

- สุชา จันท์เอม การวิจัยทางการศึกษา นครหลวงกรุงเทพมหานครนบุรี
โรงพิมพ์อักษรบริการ, 2515.
- ณัฐพล ชันชไชย เทคนิคการประมวลผลในการวิจัย
สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2517.
- สมพงศ์ เกษมสิน ระเบียบและวิธีวิจัยสังคมศาสตร์ พระนคร
สำนักงาน ก.ต.ภ. จัดพิมพ์, 2507.
- สมพงศ์ เกษมสิน การบริหาร กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2517.
- ภิญโญ สาธร, ดร. การบริหารงานบุคคล กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2518.
- ภิญโญ สาธร, ดร. หลักบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, 2516.
- Edwin B. Flipppo. Principle of Personnel Management. New York : McGraw-Hill Book Company, 1966.
- Frederick L. Whitney. The Elementary of Research. Osaka : Overseas Books, Inc., 1960.
- William Wiersma. Research Method in Education : An Introduction.
New York : J.B. Lippircott Company, 1969, p.4.
- Milton Fairchild. The Scientific Method Washington D.C. : Character Education Institution, National Capital Press, 1962.
- Morphet L. Edgar, and Others. "Educational Administration and the Behavior Science", Educational Organization and Administrative (Third Edition).
Prentice-Hall, Inc., 1974.